

MILJÖBALKENS ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER

Bevisbörderegeln

Verksamhetsutövaren ska visa att de allmänna hänsynsreglerna följs. Den som bedriver en verksamhet eller har för avsikt att bedriva en, ska kunna visa att verksamheten kan bedrivas på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till hänsynsreglerna. Han ska också kunna visa att verksamheten inte medför effekter eller på annat sätt motverkar miljöbalkens mål på ett sätt som inte kunnat begränsas.

I praktiken innebär detta att verksamhetsutövaren med stöd av t ex utredningar, undersökningar eller faktasammanställningar lämnar in en redovisning i samband med en anmälan eller ansökan om tillstånd, samt när tillsynsmyndigheten särskilt begär det.

Denna sk "bevisbörderegeln" innebär att det är den som ska bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som ska bevisa att hänsynsreglerna uppfylls. Den som riskerar att drabbas av en olägenhet ska inte behöva bevisa motsatsen.

Verksamhetsutövare: varje fysisk eller juridisk persons om driver eller innehar en verksamhet eller anläggning eller som på annat sätt har rätt att fatta avgörande ekonomiska beslut om verksamhetens eller anläggningens tekniska drift.

Kunskapskravet

Kunskapsregeln understryker vikten av att i *förväg* klargöra konsekvenserna för miljön av ett visst handlande. Syftet med bestämmelsen är att kunskap ska gå före handling och att skador och olägenheter därmed ska kunna förebyggas. Den kunskap det handlar om är tillräcklig kunskap i varje enskilt fall, för att kunna avgöra hur åtgärden eller verksamheten påverkar eller riskerar att påverka människors hälsa eller miljön. Hur långt kunskapskravet sträcker sig varierar naturligtvis med verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning.

Försiktighetsprincipen – den grundläggande hänsynsregeln

Försiktighetsprincipen innehåller tre olika principer; miljöbalkens försiktighetsprincip, principen om att förorenaren betalar och principen om bästa teknik.

Försiktighetsprincipen innebär att redan risken för skador och olägenheter medför en skyldighet att vidta åtgärder som behövs för att negativa effekter på hälsa och miljö ska förebyggas, hindras eller motverkas.

Skyldigheten gäller alltså inte bara konstaterade skador och olägenheter, utan även möjliga/sannolika/troliga skador och olägenheter.

Principen om att förorenaren betalar (Polluters Pay Principle PPP) innebär att det alltid är den som orsakar eller riskerar att orsaka en miljöstörning som ska bekosta de förebyggande eller avhjälpande åtgärderna.

Uttrycket *bästa möjliga teknik* omfattar både den teknologi som används, det sätt på vilket en anläggning konstruerats, utformas, byggs, underhålls, leds och drivs samt avvecklas och tas ur bruk. Tekniken måste, från teknisk och ekonomisk synpunkt, vara industriellt möjlig att använda inom branschen i fråga.

Produktvalsprincipen

Produktvalsprincipen (utbytesregeln) innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska undvika att använda eller sälja kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan innebära risk för människors hälsa eller miljön, om produkterna kan ersättas med andra, mindre farliga produkter. Detta gäller också för varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism. Att undvika kan betyda att man helt avstår från att använda en produkt som i och för sig är tillåten.

Hushållningsprincipen

Denna princip innebär att all verksamhet ska drivas på ett sådant sätt att råvaror och energi används så effektivt som möjligt och förbrukningen samt avfallet minimeras. I första hand ska förnyelsebara energikällor användas. Med förnybara energikällor menas flödande energikällor som sol, vind och vatten samt biologiskt förnybara energikällor.

Kretsloppsprincipen

Denna princip innebär att vad som utvinns ur naturen ska kunna användas, återanvändas, återvinnas och bortskaffas på ett uthålligt sätt med minsta möjliga resursförbrukning och utan att naturen skadas. Denna princip siktar mot slutna materialflöden.

Lokaliseringsprincipen

Lokaliseringsprincipen bygger på det faktum att platsvalet har stor betydelse för vilka miljöeffekter som uppkommer i samband med att en verksamhet bedrivs och att man genom att välja rätt plats kan minimera olägenheter för både miljö och människors hälsa.

Rimlighetsavvägning

Alla hänsynsregler ska tillämpas efter en avvägning mellan nytta och kostnader. Kraven som ställs ska vara miljömässigt motiverade utan att vara ekonomiskt orimliga. Någonstans går en gräns där nyttan för miljön inte uppväger de kostnader som läggs ned på försiktighetsmåtten. Nyttan för miljön har dock företräde vid avvägningen. Om kostnaderna för att vidta åtgärder är för höga, men åtgärderna är miljömässigt motiverade, träder den sk stoppregeln i kraft, 2 kap. 9 §. Verksamheten får då bara bedrivas om det finns särskilda skäl. Detta gäller oavsett vilken typ av verksamhet det rör sig om.

Ansvar för skadad miljö

Den som har orsakat en skada eller olägenhet ansvarar för att avhjälpa skadan. Skyldigheten gäller till dess olägenheterna har upphört, oavsett om verksamheten fortfarande bedrivs eller om den lagts ned eller överlåtits. Ansvaret gäller alltså ända till dess skadan eller olägenheten har avhjälpits. När det gäller miljöfarliga verksamheter gäller bestämmelsen bara om verksamheten varit i drift efter den 1 juli 1969, vilket är den tidpunkt då miljöskyddslagen trädde i kraft, och om verkningarna av verksamheten alltjämt pågår vid miljöbalkens ikraftträdande.

Vid frågor kontakta våra miljöinspektörer på telefon 08-578 663 00 eller via e-post till miljokontoret@srmh.se.